

פרק רבי ישמעאל

האבנים הללו להיות פרודות, שהרי הן אינן מחוברות.

ושאר האבנים שניתוספו עליהן, דינן כפול: מצד אחד, כל אבן ואבן היא תקרובת לשלושת האבנים הראשונות. ומצד שני, הן מצטרפות להיות עבודת כוכבים. ונמצא, שבתחילתן הן תקרובת עבודת כוכבים, וסופן הוא להיות עבודת כוכבים עצמה. ודינן אם נאסרו מטעם תקרובת, יבואר בגמרא.

משנתנו עוסקת באבנים הנמצאות בצד מרקוליס, ויש ספק אלו הן האבנים שנפלו ונתפרקו מגל אבני המרקוליס, שהן אסורות בהנאה, ואלו הן האבנים שאינן מן הגל הזה, ומותרות בהנאה. אך זה ברור שכל שלש אבנים בצורת מרקוליס, אחת על גבי

החלק הראשון של פרק זה הוא המשך לפרק הקודם בדיני עבודת כוכבים, תקרובתה, נזיה ותשמישיה.

המשנה הראשונה עוסקת באליל מרקוליס⁽¹⁾.

אומות העולם, מאמיני עבודת כוכבים, עבדו גם לאליל מרקוליס, ⁽²⁾ בכך ששמו אבן מכאן ואבן מכאן ואבן שלישיית על גביהן. וכל העובר שם היה זורק עליהן אבנים נוספות, לעובדו בכך, ולהוסיף עליו עצמו.

שלושת האבנים הראשונות הן גוף המרקוליס, והן אסורות בהנאה כשאר עבודת כוכבים עד שיבטלנה הגוי. ואף אם יפרדו האבנים זו מזו, הן אינן בטלות בכך כדין עבודת כוכבים שנשתברה, לפי שדרך

בלבד?

ומתריך: בכך אין די, שהיה אפשר לפרש ששינו שמו רק מטעם כדי לא להזכיר שמו האמיתי, אבל עדיין לא היה ניכר דמצוה לכנותו שם גנאי [וכמבואר לעיל מו א] — לכן כינוה "מר" כלומר: חילוף שהוא "קילוס" — לעג וקלס.

אבל בשיטה מקובצת במסכת בבא מציעא [כה ב] מביא בשם תוס' ותוס' הרא"ש, הסוברים שאין איסור להזכיר שם עבודת כוכבים בשעת הצורך, כדי לידע דינם.

ובספר הערוך כתב שהגויים קראוהו "מרקוריס" והוא שם של אחד מכוכבי השמים.

2. עיין בחידושי המאירי המבאר באריכות.

1. כתבו התוס' בשם רבינו תם: מרקוליס אינו שמו, דהרי אסור להזכיר שם עבודה זרה [כשלא הוזכר בתורה] כמו שאמרה הגמרא במסכת סנהדרין [סג ב] —

אלא ששמו כפי הגוים "קילוס" לשון שבח, וחכמים כינוהו בלשון גנאי "מר" מלשון "חילוף", ו"קילוס" שהוא לשון "לעג וקלס".

והקשה המהר"ם, דאם כן היה להם לחכמים לכנותו "מרקילוס" שפירושה "חילוף השבח", ואילו עתה משמעותו "חילוף הגנאי" — חס וחלילה?

ובמסכת סנהדרין [סד א] מתריך המהר"ם, שהיה אסור לקרותו כן, מפני דסוף סוף מזכירין שמו "קילוס", ומה בכך שהוסיפו "מר".

ומקשה: אם כן, היה להם לכנותו "קוליס"